

TỔNG QUAN TÀI NGUYÊN DU LỊCH QUẢNG BÌNH

Quảng Bình, dải đất hẹp nhất trong các tỉnh duyên hải miền Trung, tọa độ địa lý ở vào 18⁰05'12'' (điểm cực Bắc); 17⁰05'02'' (điểm cực Nam); 106⁰59'37'' (điểm cực Đông); 105⁰36'55'' (điểm cực Tây). Diện tích đất liền của Quảng Bình là 8.052 km² với vùng lãnh hải gần 20.000 km², gồm 5 hòn đảo lớn nhỏ: Hòn La, Hòn Gió, Hòn Cọ, Hòn Nồm và Hòn Chùa.

Phía Bắc tỉnh Quảng Bình giáp tỉnh Hà Tĩnh, phía Nam giáp tỉnh Quảng Trị, phía Đông giáp biển Đông với đường bờ biển dài 116,04 km² và phía Tây giáp Nước Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào, có đường chung biên giới dài 201,87 km². Từ Bắc vào Nam có 5 hệ thống sông chảy ra biển với 5 cửa: sông Roòn, sông Gianh, sông Lý Hoà, sông Dinh và sông Nhật Lệ. Do địa hình ở đây cao về phía Bắc và phía Tây, thoải dần về phía Nam và phía Đông, cho nên, phần lớn các sông chảy theo hướng Tây Bắc - Đông Nam hoặc Tây Đông. Tuy nhiên, có nơi do các cồn cát cao, tạo thành một trở lực, cho nên có sông lại chảy theo hướng Bắc.

Phía Tây Quảng Bình là dãy Trường Sơn, "*bức tường thành khổng lồ kéo dài suốt từ phía Nam sông Cả đến tận các ngọn núi phía Bắc thung lũng sông Bung*"⁽¹⁾.

Những biến động địa chất và các vận động kiến tạo đã làm cho địa bàn khu vực Bắc Trường Sơn "*nâng lên dạng vòm, nhưng cũng chỉ làm cho dãy núi hơi chao đảo một ít phía Tây thành một nếp lồi có sườn không đối xứng, vì vậy, sườn phía Tây Trường Sơn Bắc chạy dài thoải xuống Mê Công, còn sườn phía Đông thì ngắn và dốc, thành ra các sông suối chảy trên sườn này xuống biển Đông càng có điều kiện để chia cắt địa hình mạnh hơn nữa*"⁽²⁾.

Quá trình biến động địa chất và vận động kiến tạo đã tạo nên phức hệ các khối núi phía Tây với những đỉnh cao như dãy Giăng Màn, Phicôphi (2017 m), Cô Ta Run (1624 m), Cà Roòng (1540 m), Ba Rền (1137 m). Từ đây, những dãy núi chạy song song theo hướng Tây Bắc - Đông Nam, thấp dần, trước khi tiếp xúc với vùng đồng bằng duyên hải, đã tạo nên một vùng sinh cảnh nguyên thủy bao phủ địa hình nơi đây.

Trong tổng thể địa hình, cảnh quan của tỉnh Quảng Bình, khu vực Phong Nha - Kẻ Bàng là một di sản tự nhiên kỳ diệu mà thiên nhiên đã ban tặng cho địa bàn này.

Phong Nha - Kẻ Bàng là một vùng núi đá vôi có diện tích chừng 10.000 km², độ cao trung bình khoảng 600 – 700 m tạo thành một dãy dài khoảng 50 km dọc biên giới Việt - Lào với các kiểu địa hình núi đá vôi, kiểu địa hình phi Karst, kiểu địa hình chuyển tiếp.

Hầu hết các dòng chảy trong khu vực đá vôi Kẻ Bàng đều dồn vào các sông ngầm, len lỏi trong lòng Karst. Chỉ ở những ven rìa mới thấy xuất hiện những

SỔ TAY DU LỊCH QUẢNG BÌNH

---

cánh đồng Karst có dòng chảy trên mặt với một số thung lũng nhỏ bị vây bọc bởi những vách núi đá dựng đứng.

Hệ thống núi đá ở đây nối liền nhau trùng điệp, có nhiều ngọn núi đá với hình chóp nối dài liên tục, giữa chúng có khi gián đoạn bởi những thung lũng Karst. Núi đá trùng điệp, các thung lũng, các dòng chảy đứt quãng đột ngột xuất hiện, rồi lại biến mất và lại xuất hiện ra ở một nơi khác tạo nên những mạch nước ngầm (đồng bào quen gọi là rục nước), đã hình thành nên những sinh cảnh kỳ vĩ, trong đó có nhiều hang động nổi tiếng. Giá trị địa chất và sinh cảnh nơi đây đã vượt ra khỏi phạm vi quốc gia, thu hút sự quan tâm và ngưỡng mộ của cộng đồng quốc tế. Vì thế, tháng 7 năm 2003, Vườn Quốc gia Phong Nha – Kẻ Bàng đã được Tổ chức UNESCO công nhận là Di sản Thiên nhiên thế giới.

Địa bàn Quảng Bình là cái nôi chứa đựng những dấu tích văn hoá tối cổ với hàng loạt các di chỉ khảo cổ học có niên đại "Hoà Bình sớm" và phát triển liên tục trong suốt hàng chục nghìn năm lịch sử để hình thành và xếp lớp văn hoá tiền sử và sơ sử hết sức đặc thù và sinh động. Nơi đây còn là khu vực tiềm chứa và bảo tồn cho đến ngày nay những giá trị văn hoá Việt cổ mà dấu hiệu nguyên sơ của văn hoá tiền Việt Mường và văn hoá Chămpa vẫn còn lưu giữ trong đời sống, sinh hoạt của một bộ phận dân cư.

Nằm ở vị trí trung lộ của cả nước, địa bàn Quảng Bình vừa bị chia cắt mạnh về tự nhiên, vừa là khu vực tranh chấp quyết liệt giữa các thế lực thống trị trong lịch sử, lại là địa bàn tiếp nhận và chuyển tiếp các giá trị văn hoá của cả hai miền Bắc – Nam.

Trong quá trình đấu tranh cách mạng và trong hai cuộc kháng chiến giải phóng dân tộc, lãnh thổ Quảng Bình là địa bàn diễn ra cuộc đọ sức hết sức quyết liệt và là nơi ghi dấu những chiến công hào hùng. Những người con anh hùng của Quảng Bình đã đi vào lịch sử dân tộc như anh hùng Lâm Úy, Nguyễn Việt Xuân, Mẹ Suốt,... và hàng trăm tấm gương kiên cường, dũng cảm trong chiến đấu và sản xuất được Nhà nước phong tặng danh hiệu anh hùng lực lượng vũ trang và anh hùng lao động. Những địa danh nổi tiếng như sông Gianh, Nhật Lệ, đường Trường Sơn, quê hương của Đại tướng Võ Nguyên Giáp... chứa đựng trong đó rất nhiều sự tích kỳ diệu và thiêng liêng.

Tất thảy những giá trị phong phú, đa dạng quý hiếm và độc đáo về tự nhiên, văn hoá đã hợp thành tài sản vô cùng quý giá, phục vụ phát triển kinh tế – xã hội địa phương, trong đó đặc biệt là tài nguyên du lịch.

Tài nguyên du lịch Quảng Bình được hợp thành từ 5 thành tố:

Tài nguyên sinh cảnh, bao gồm các hệ thống danh lam thắng cảnh như hệ Karst Phong Nha – Kẻ Bàng, thắng cảnh Hoàn Sơn, vịnh Hòn La, biển Đá Nhảy, Nhật Lệ, hồ Bàu Tró, đèo Mụ Giạ, núi Thần Đinh, suối khoáng nóng Bang...

Tài nguyên văn hoá vật thể chứa đựng trong hệ thống các di sản kiến trúc như các phế tích thành quách, đền tháp tồn tại từ thời kỳ ngự trị của văn hoá Chăm, đền các đền chùa, miếu, mạo... trong di sản kiến trúc cộng đồng người Việt.

SỔ TAY DU LỊCH QUẢNG BÌNH

Tài nguyên văn hoá phi vật thể xếp lớp giá trị văn hoá các thời đại thể hiện trong rất nhiều loại hình sinh hoạt cộng đồng như các loại lễ hội, hát xướng, trò chơi dân gian, dân nhạc và các sinh hoạt cộng đồng khác.

Tài nguyên văn hoá tộc người với sự bảo tồn các giá trị nguyên sơ của các tộc người thuộc nhóm ngôn ngữ Việt - Mường và Môn – Khme.

Hệ thống hạ tầng cơ sở cho du lịch cũng là một nguồn tài nguyên đang được xây dựng theo các chuẩn tiên tiến và hiện đại, trong đó có khu nghỉ dưỡng "Sun Spa Resort", khách sạn "Sài Gòn - Quảng Bình Tourist" đạt tiêu chuẩn 5 sao, cùng với hàng loạt các khách sạn, nhà nghỉ cao cấp, các cơ sở dịch vụ phục vụ cộng đồng như bưu điện, ngân hàng, bệnh viện, bến cảng hàng không, đường sắt, đường bộ, đường thuỷ và các cơ sở hoạt động dịch vụ vui chơi, giải trí, ẩm thực và nghỉ dưỡng khác.

Trong những năm qua, nguồn tiềm năng và các lợi thế du lịch đã thu hút khách du lịch đến với Quảng Bình và để lại nhiều ấn tượng sâu sắc. Trong cộng đồng khách du lịch đã thấy hiện diện du khách đến từ nhiều nước trên cả 5 châu lục, trong đó đông đảo nhất là châu Á, châu Âu, nước có nhiều khách du lịch đến với Quảng Bình nhất là Trung Quốc, Hàn Quốc, Nhật Bản, Thái Lan, Lào, Pháp, Anh, Mỹ, Hà Lan, Thụy Điển...

Do có nhiều lợi thế về tiềm năng và đã chú trọng dịch vụ phục vụ du khách, nên hoạt động du lịch Quảng Bình có bước tiến rất nhanh. Năm 1990 chỉ có 2.820 lượt khách du lịch nội địa, các năm tiếp theo lượng khách du lịch có tăng, nhưng chậm, chủ yếu là khách nội địa. Năm 1991 có 2.970 lượt khách, so với năm 1990 tăng 5,3%, năm 1992 có 4.072 lượt khách, so với năm 1991 tăng 37,1%. Từ năm 1993 đến 1995 và tiếp đến năm 2000 lượng khách tham quan du lịch tăng với tốc độ nhanh, đạt tới trên 250.000 khách, trong đó 1,2% là khách quốc tế.

Trong những năm gần đây, tổng số du khách đến với Quảng Bình hàng năm lên tới 260.000 đến 280.000 lượt, đặc biệt du khách nước ngoài lên tới trên 14.000 lượt người/năm, trong đó trên 5% là khách quốc tế, tăng 80% so với đầu thập kỷ.

Trong tổng thể nguồn tiềm năng du lịch rất phong phú và độc đáo của địa phương, ngành du lịch Quảng Bình đã chủ động đưa vào khai thác loại hình tham quan tại 2 khu du lịch chủ yếu là Vườn Quốc gia - Di sản Thiên nhiên thế giới Phong Nha - Kẻ Bàng và suối nước khoáng nóng Bang. Ngoài ra, theo xu thế tự phát, du khách đã đến với nhiều khu danh thắng và các điểm di tích lịch sử - văn hoá, các công trình kiến trúc cổ, các thành lũy, đền đài, các khu tưởng niệm và lưu niệm các danh nhân, các địa chỉ văn hoá khác để tham quan, nghỉ dưỡng, nghiên cứu khoa học và tham gia du lịch cộng đồng. Trong thời điểm hiện tại, Quảng Bình có đủ khả năng để khai thác các loại hình du lịch sau đây:

- *Tham quan và thưởng ngoạn* tại các khu danh thắng Phong Nha – Kẻ Bàng, Đèo Ngang – Hòn La, Lý Hoà - Đá Nhảy, Nhật Lệ – Bảo Ninh, Bang – Thanh Sơn, Quán Hàu – Thần Đinh, Bàu Sen - Dốc Sỏi...

SỔ TAY DU LỊCH QUẢNG BÌNH

- *Tham quan và nghiên cứu* tại các di tích thuộc hệ thống đường Hồ Chí Minh huyền thoại, các di tích lịch sử phân bố trên hầu hết các địa phương thuộc địa bàn Quảng Bình.

- *Tham quan và nghiên cứu* hệ thống thành lũy cổ, đặc biệt là hệ thống thành lũy Đào Duy Từ, thành Vauban Đồng Hới, hệ thống thành lũy Chiêm Thành như lũy cổ Hoàn Vương, Lâm Ấp phế lũy, thành Khu Túc (Kẻ Hạ), thành Ninh Viễn (Nhà Ngo)...

- *Du lịch sinh thái* tại các khu vực Karst Kẻ Bàng, Khe Net – Giăng Màn, Đảo Yến...

- *Tắm nóng và chữa bệnh* tại suối Bang.

- *Nghỉ dưỡng và tắm biển* tại biển Nhật Lệ, biển Đá Nhảy.

- *Nghỉ dưỡng, tắm biển và tham gia các trò chơi, lễ hội* tại Sun Spa Resort, biển Nhật Lệ, Đá Nhảy.

- *Du lịch mạo hiểm* tại một số điểm trong khu vực Karst Kẻ Bàng.

- *Tham quan và nghiên cứu văn hoá tộc người* tại các bản của tộc người Rục (Thượng Hoá) và A Rem (Tân Trạch).

- *Du lịch cộng đồng* tại một số làng văn hoá nổi tiếng như “Bát Danh hương” Lệ Sơn, La Hà, Cảnh Dương, Thổ Ngọa, Văn La, Võ Xá, Cổ Hiền, Kim Nại và một số địa chỉ khác.

- *Các hoạt động dã ngoại* phục vụ các cơ quan, tổ chức kinh tế – xã hội, các đoàn thể quần chúng, các trường học tham quan, học tập thực địa và vui chơi giải trí tại các thắng cảnh, khu vực đa dạng sinh học, các di tích lịch sử văn hoá địa phương.

Có thể nói, Quảng Bình có nhiều lợi thế để phát triển du lịch bền vững, thu hút khách trong nước và ngoài nước vào tham gia các chương trình du lịch địa phương và có lợi thế tổ chức cho khách nội địa đi du lịch ở nước ngoài. Vì vậy, ngành du lịch Quảng Bình có triển vọng phát triển mạnh trong tương lai.